

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ

Факультет техногенно-екологічної безпеки

Кафедра охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка впливу на довкілля

обов'язкова професійна

за освітньо-професійною програмою «Екологічна безпека»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 10 «Природничі науки» за спеціальністю 101 «Екологія»

Рекомендовано кафедрою ОП та ТЕБ на
2026 – 2027 навчальний рік
Протокол від «29» серпня 2023 року № 2

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної
дисципліни «Оцінка впливу на довкілля»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Вивчення освітнього компоненту «Оцінка впливу на довкілля» передбачає комплексний аналіз стану навколишнього природного середовища, технологій, матеріалів, устаткування, техніки, планів, прогнозів тощо з метою визначення будь-яких наслідків планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідків для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів.

Освітній компонент є основою для фахового проведення процедури оцінки впливу на довкілля фахівцем-екологом, на якого покладено функцію контролю за дотриманням законодавства під час проведення процедури оцінки впливу на довкілля.

Після завершення вивчення освітнього компонента «Оцінка впливу на довкілля» здобувачі вищої освіти зможуть комплексно оцінювати ступінь негативного впливу планованої діяльності на довкілля та людину; визначити «екологічно дружні альтернативи» як спосіб оптимізації впливу планованої діяльності на довкілля та збереження і раціонального використання ландшафтів (екосистем); запропонувати заходи впливу у разі виявлення порушень вимог законодавства про оцінку впливу на довкілля. Знання, отримані під час вивчення освітнього компонента «Оцінка впливу на довкілля», здобувачі вищої освіти використовують в процесі написання кваліфікаційної роботи.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Горносталь Стелла Анатоліївна, доцент кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки факультету техногенно-екологічної безпеки, кандидат технічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 309. Телефон (робочий) – (057)707-34-46.
E-mail	gornostalsa@gmail.com
Наукові інтереси	Екологічна безпека. Захист водойм від забруднення стічними водами
Професійні здібності	Організованість, працездатність, допитливість, самовладання, активність, наполегливість, зосередженість. здатність робити навчальний матеріал доступним, творчий підхід у роботі; педагогічно-вольовий вплив на здобувачів вищої освіти; здатність організувати колектив здобувачів; переконливість; педагогічний такт; здатність

	поєднати освітній компонент, що вивчається, з життям; спостережливість; педагогічна вимогливість.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Забезпечення екологічної безпеки. Ідентифікація джерел забруднення ґрунтів важкими металами. Дослідження процесів очищення стічних вод.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Заняття за освітнім компонентом проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з освітнього компонента проводяться протягом семестру щовівторка з 16.00 до 17.00 у кабінеті № 309 або онлайн з використанням засобів інтернет-зв'язку. У разі необхідності час додаткової консультації здобувача вищої освіти погоджується окремо.

Мета вивчення дисципліни: сформувати у майбутніх фахівців-екологів систему знань, умінь та компетенцій для забезпечення застосування правових та організаційних засад оцінки впливу на довкілля антропогенної діяльності, запобігання шкоди довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів, навчити здобувачів вищої освіти методології проведення екологічного контролю на основі комплексу метрологічного і нормативного забезпечення під час вирішення проблем охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, приймати науково обґрунтовані управлінські рішення та забезпечувати гармонізацію принципів і методів охорони довкілля зі світовими вимогами.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	денна
Статус дисципліни	професійна обов'язкова
Навчальний рік	2026 – 2027
Семестр	8
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	5,5
- кількість модулів	3
- загальна кількість годин	165
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):	
- лекції	30
- практичні заняття	26
- семінарські заняття	10
- лабораторні заняття	–
- курсовий проєкт (робота)	–

- інші види занять	–
- самостійна робота	99
- індивідуальні завдання (науково-дослідне)	–
Форми підсумкового контролю	
- підсумковий контроль (диференційний залік, іспит)	іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Освітній компонент «Оцінка впливу на довкілля» здобувачі вищої освіти вивчають на четвертому курсі. Тому передумовами успішного вивчення зазначеного компоненту є успішне вивчення предметів професійного спрямування, а саме «Організація та управління природоохоронною діяльністю», «Екологія надзвичайних ситуацій», «Моніторинг довкілля», «Техноекологія» та інші.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екологічна безпека», вивчення освітнього компоненту повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.	ПРН04
Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.	ПРН07
Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництва на навколишнє середовище.	ПРН11
Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.	ПРН13
Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів	ПРН15
Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.	ПРН16
Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів	ПРН17
Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.	ПРН20
Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Оцінювати непередбачувані екологічні проблеми та обирати шляхи їх вирішення.	ДРН1

Визначати обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД.	ДРН2
--	------

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, СК
Здатність працювати в команді	ЗК09
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК10
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	ЗК11
Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства	СК17
Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю	СК18
Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування	СК24
Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем	СК25
Очікувані компетентності з дисципліни	ОКД
Здатність змістовно та обґрунтовано сформулювати звіт з оцінки впливу на довкілля	ОКД1

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля

Тема 1.1. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля. Передумови виникнення оцінки впливу на довкілля. Непередбачувані екологічні проблеми та шляхи їх вирішення. Мета, завдання та принципи проведення оцінки впливу на довкілля. Категорії планованої діяльності. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу. Схема руху документів під час визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД. ОВД в умовах війни.

Тема 1.2. Законодавча база України щодо ОВД та стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Основні суб'єкти оцінки. Уповноважені органи влади, що приймають участь в процедурі оцінки. Розмежування повноважень між центральним та територіальними органами влади в процесі ОВД. Засоби та технології, що використовуються для інформаційного забезпечення заходів із оцінки впливу на довкілля.

Формування запитів та визначення дій, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства. Оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і вибір шляхів їх вирішення. Відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

Тема 1.3. Відповідальність за порушення екологічного законодавства. Правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Гласність оцінки впливу на довкілля. Схема руху документів під час визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД. Скоупінг в процедурі оцінки впливу на довкілля. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД. Гласність оцінки впливу на довкілля. Роль та участь громадськості в процедурі ОВД.

МОДУЛЬ 2. Етапи здійснення ОВД

Тема 2.1. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Загальна інформація. Форма повідомлення. Публікація повідомлення. Зміст повідомлення про планову діяльність. Структура та зміст повідомлення. Визначення обсягу досліджень та рівню деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД

Тема 2.2. Звіт з оцінки впливу на довкілля: особливості формування та основні вимоги. Форма та зміст звіту. Обов'язки суб'єкту господарювання щодо звіту з ОВД. Основні складові звіту з ОВД. Загальні підходи та особливості щодо формування звіту з оцінки впливу на довкілля.

Тема 2.3. Громадське обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Концепція участі громадськості у прийнятті рішень з питань, що стосуються довкілля. Оптимальна стратегія проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. Інформування громадськості про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування. Порядок організації і проведення громадських слухань у процесі формування звіту про громадське обговорення. Організатор громадських слухань. Звіт про громадське обговорення. Врахування зауважень і пропозицій громадськості.

Тема 2.4. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Висновок з ОВД. Матеріали, що оцінює уповноважений орган, в процесі ОВД. Екологічні умови планової діяльності, які оцінює уповноважений орган. Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля. Врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності. Ознайомлення з процедурою оскарження висновку з оцінки впливу на довкілля або відмови у видачі висновку. Відмови у видачі висновків з оцінки впливу на довкілля.

Тема 2.5. Процедура здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля. Поняття про транскордонний вплив. Підстави для здійснення транскордонного впливу. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Основні стадії проведення консультацій щодо транскордонного впливу. Проведення оцінки непередбачуваних екологічних проблем (в тому числі транскордонних) та обрання шляхів їх вирішення. Завдання, основні засади, порядок, строки та

вимоги до здійснення післяпроектного моніторингу. Наслідки нездійснення післяпроектного моніторингу. Етапи післяпроектного моніторингу. Післяпроектний моніторинг в умовах війни.

МОДУЛЬ 3. ОЦІНКА ВПЛИВІВ НА КОМПОНЕНТИ ДОВКІЛЛЯ

Тема 3.1. Оцінка впливів на клімат і мікроклімат, оцінка впливів на атмосферне повітря. Оцінка впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю. Оцінка впливів на клімат і мікроклімат. Опис поточного стану. Опис і оцінка можливого впливу. Оцінка впливів на атмосферне повітря. Опис поточного стану атмосферного повітря. Опис і оцінка можливого впливу на атмосферне повітря.

Тема 3.2. Оцінка впливів на поверхневі та підземні води. Оцінка впливу на поверхневі води. Опис поточного стану. Опис і оцінка можливого впливу на поверхневі води. Оцінка впливу на підземні води. Опис поточного стану. Опис і оцінка можливого впливу на підземні води.

Тема 3.3. Оцінка впливів на надра та ґрунтовий покрив, утворення відходів. Оцінка впливу на надра. Оцінка впливу на геологічне середовище. Опис і оцінка можливого впливу. Оцінка впливу на землі і ґрунти. Опис поточного стану. Оцінка впливу на ґрунтовий покрив. Опис і оцінка можливого впливу на ґрунти. Вплив на земельні ресурси та ґрунти. Оцінка рівня хімічного забруднення ґрунтів. Номенклатура показників санітарного стану ґрунтів. Утворення відходів.

Тема 3.4. Оцінка впливів на рослинний і тваринний світ, заповідні об'єкти, на об'єкти культурної спадщини та інші матеріальні об'єкти. Оцінка впливу на фауну, флору, біорізноманіття. Опис і оцінка можливого впливу. Показники оцінювання наслідків антропогенного впливу на рослинний покрив. Вплив на тваринний світ. Вплив на ПЗФ та Смарагдову мережу України. Оцінка впливу на об'єкти культурної спадщини та інші матеріальні об'єкти.

Тема 3.5. Оцінка впливів на соціальне та техногенне середовище. Оцінка впливу на соціально-економічні умови. Стан здоров'я населення. Стан соціально-економічних умов. Оцінка впливів на техногенне середовище. Оцінка можливого впливу на довкілля, зумовленого технологією і речовинами, що використовуються.

Тема 3.6. Заходи, спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля. Опис передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційних заходів. Опис очікуваного значного негативного впливу діяльності на довкілля, зумовленого вразливістю проекту до ризиків надзвичайних ситуацій. Захист навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Форма здобуття освіти (очна (денна))					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
8-й семестр						
Модуль 1. Загальні положення та поняття про оцінку впливу надокілля						
Тема 1.1. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля.	12	2	2	-	8	-
Тема 1.2. Законодавча база України щодо ОВД та стратегічної екологічної оцінки (CEO).	12	2		2	8	-
Тема 1.3. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.	14	2	2	2	8	МК 1
Разом за модулем 1	38	6	4	4	24	
МОДУЛЬ 2. Етапи здійснення ОВД						
Тема 2.1. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля	16	4	2	2	8	-
Тема 2.2. Звіт з оцінки впливу на довкілля: особливості формування та основні вимоги	12	2		2	8	-
Тема 2.3. Громадське обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля	12	2		2	8	-

Тема 2.4. Висновок з оцінки впливу на довкілля.	10	2		2	6	
Тема 2.5. Процедура здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля	12	2	2	2	6	МК 2
Разом за модулем 2	62	12	4	10	36	
МОДУЛЬ 3. Оцінка впливів на компоненти довкілля						
Тема 3.1. Оцінка впливів на клімат і мікроклімат, атмосферне повітря	12	2		2	8	
Тема 3.2. Оцінка впливів на поверхневі та підземні води, надра та ґрунтовий покрив	12	2		2	8	
Тема 3.3 Оцінка впливів на рослинний і тваринний світ, заповідні об'єкти, на об'єкти культурної спадщини та інші матеріальні об'єкти	10	2		2	6	
Тема 3.4. Заходи, спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля	9	2		2	5	
Тема 3.5. Оцінка впливів на соціальне та техногенне	10	2		2	6	

середовище.						
Тема 3.6. Заходи, спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля.	12	2	2	2	6	МК 3
Разом за модулем 3	65	12	2	12	39	
Разом	165	30	10	26	99	МК 1-3

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1.1 Основи процедури ОВД	2
2.	Тема 1.3 Формування ефективних комунікаційних стратегій з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД	2
3.	Тема 2.1. Вибір оптимальної стратегії проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.	2
4.	Тема 2.5. Міжнародний та вітчизняний досвід вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем (навички міжособистісної взаємодії при отриманні та обміну інформацією)	2
5	Тема 3.6. Запобігання відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля. Оцінка та забезпечення якості виконуваних робіт	2
	Разом	10

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1.2 Досягнення національного та міжнародного екологічного законодавства в питаннях захисту довкілля	2
2.	Тема 1.3. Модульна контрольна робота 1.	2
3.	Тема 2.1. Підготовка повідомлення про планову діяльність з урахуванням принципів управління, на яких базується система екологічної безпеки.	2

4.	Тема 2.2. Обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД. Інформування громадськості.	2
5.	Тема 2.3. Участь громадськості у прийнятті рішень з питань, що стосуються довкілля. (здатність працювати в команді).	2
6.	Тема 2.4. Формування звіту з оцінки впливу на довкілля Соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів	2
7.	Тема 2.5. Модульна контрольна робота 2.	2
8.	Тема 3.1. Визначення межі санітарно–захисної зони для підприємства за допомогою рози вітрів району його місцезнаходження. Формування звіту з оцінки впливу на довкілля	2
9.	Тема 3.2. Перевірка стічних вод на санітарно-токсикологічну ознаку шкідливості. Оцінка рівня хімічного забруднення ґрунтів	2
10.	Тема 3.3. Захист навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду	2
11.	Тема 3.4. Запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля	2
12.	Тема 3.5. Прогнозування та оцінка впливу технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.	2
13.	Тема 3.6. Модульна контрольна робота 3.	2
	Разом	26

Теми лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

За освітнім компонентом «Оцінка впливу на довкілля» у якості індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти передбачено підготовка доповідей та презентацій за темами, які заплановано для обговорення на семінарських заняттях. У подальшому вказані доповіді трансформуються у тези доповідей, які будуть розміщуватися у збірниках тез науково-практичних конференцій. Вимоги щодо оформлення доповідей – відповідно до вказівок керівника занять. Вимоги щодо оформлення тез – відповідно до вимог, які встановлено організаторами конференції (інформаційний лист).

Теми індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти

1. Наукові та методологічні засади процедури ОВД.
2. Поняття та передумови виникнення оцінки впливу на довкілля.
3. Співвідношення процедур ОВД та екологічної експертизи. Спільні та відмінні риси вказаних процедур.
4. Порядок виконання розділу ОВД проектної документації. Супровідна документація.
5. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу

надовкілля.

6. Міжнародні стандарти оцінки впливу на довкілля
7. Міжнародні конвенції щодо оцінки впливу на довкілля, ратифіковані Україною
8. Законодавча база України щодо оцінки впливу на довкілля
9. Методологія оцінки впливу на довкілля
10. Санітарно-захисні зони та зони впливу суб'єктів господарювання.
11. Екологічна регламентація при розміщенні, проектуванні і будівництві промислових об'єктів.
12. Досвід окремих країн ЄС: ОВД у Польщі та Німеччині.
13. Єдиний реєстр та гласність ОВД
14. Процедура ОВД для об'єктів надрокористування та її особливості.
15. Критерії оцінки стану водойм і якості води.
16. ОВД в умовах воєнного стану. Стратегічна екологічна оцінка та її значення для довкілля
17. Стратегічна екологічна оцінка. Нормативна документація.
18. Методи управління природокористуванням.
19. Адміністративне регулювання природоохоронної діяльності.
20. Інформаційне забезпечення природоохоронної діяльності.
21. Методи економічної оцінки природних ресурсів.
22. Методи економічної оцінки земельних ресурсів.
23. Методи економічної оцінки водних ресурсів.
24. Методи економічної оцінки корисних копалин.
25. Методи економічної оцінки біологічних ресурсів.
26. Методи економічної оцінки лісових ресурсів.
27. Методи економічної оцінки рекреаційних ресурсів.
28. Еколого-економічне стимулювання.
29. Форми міжнародного співробітництва в питаннях раціонального природокористування.
30. Проблеми раціонального природокористування в різних країнах.
31. Екологізація виробництва: сутність, методи, ефективність.
32. Проблеми раціонального природокористування в сільському господарстві України.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення освітнього компонента «Оцінка впливу на довкілля» реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

Під час викладання зазначеного освітнього компонента використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практичні розрахунки, написання тез доповідей);

- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний;

дедуктивний;

- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; інтерактивні методи;
- елементи наукової роботи;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання під час вивчення освітнього компоненту «Оцінка впливу на довкілля» є:

- доповіді на семінарських заняттях (презентаційні матеріали, тексти доповідей та виступів, відеороліки);
- виконання розрахункових завдань за визначеними індивідуальними варіантами (результати розрахунків);
- відпрацювання тез участі у науково-практичних конференціях (індивідуальні завдання);
- іспит (відповідно до питань білетів, відповіді на питання).

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за освітнім компонентом здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль засвоєння вивченого матеріалу здійснюється на кожному семінарському та практичному занятті. Він призначений для перевірки якості засвоєння попередньо викладеного навчального матеріалу, стимулювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль може проводитися наступними способами:

- усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;
- письмовий експрес-контроль (летючка) – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попереднє (декілька попередніх) занять;
- тестовий контроль – як правило, проводиться після завершення вивчення здобувачами вищої освіти матеріалу модуля;
- комбінована форма контролю – поєднання під час проведення навчальних занять усного опитування та експрес-контролю, або експрес-контролю з тестовим контролем з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю здобувачів вищої освіти і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Модульний контроль є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачами вищої освіти модульного контрольного завдання (тестування або співбесіда). Під час вивчення освітнього компонента «Оцінка впливу на довкілля» передбачено три модульних контролю.

Сума балів за модуль визначається як сума поточних та контрольних балів за відповідним модулем. Оцінювання модуля відбувається таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля враховувала обов'язкові види робіт (відповіді на семінарах) та допоміжні завдання (активність та успішність здобувачів вищої освіти під час проведення семінарів, відпрацювання доповідей, презентацій, тез, відпрацювання практичних розрахунків, тощо).

Підсумкова кількість балів визначається шляхом додавання балів за відповідні модулі та балів, отриманих під час підсумкового заходу.

Підсумковий контроль за освітнім компонентом «Оцінка впливу на довкілля» проводиться у формі іспиту.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з навчальної дисципліни

Вид навчальної роботи		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції	3	1	3
	Семінарські заняття	2	2	4
	Практичні заняття	2	2	4
	МК 1*	1	6	6
	Разом за модуль № 1			17
Модуль 2	Лекції	6	1	6
	Семінарські заняття	2	2	4
	Практичні заняття	5	2	10
	МКР 2*	1	6	6
	Разом за модуль № 2			26
Модуль 3	Лекції	6	1	6
	Семінарські заняття	2	2	4
	Практичні заняття	6	2	12
	МКР 3*	1	6	6
	Разом за модуль № 3			28
Разом за поточний контроль				71
II. Індивідуальні завдання				9

II. Підсумковий контроль (іспит)	20
Разом за всі види навчальної роботи	100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти на лекції.

1 бал – здобувач вищої освіти присутній на занятті, конспектує основні питання лекції та активно приймає участь в обговоренні проблемних питань лекції.

0,5 бали – здобувач вищої освіти присутній на занятті, конспектує основні питання лекції, але не приймає участі в обговоренні проблемних питань лекції, або не був присутній на занятті, але пізніше представив відпрацьований конспект лекції.

0 балів – здобувач вищої освіти не був присутній на занятті та не представив відпрацьований конспект лекції.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарському та практичному заняттях:

2 бали – здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, орієнтується у конкретній темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, виконує завдання викладача без зауважень;

1,5 бали – здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом, може окреслити деякі аспекти визначеної теми, виконав завдання викладача без суттєвих зауважень, під час відповідей на питання помиляється;

1 бал – здобувач вищої освіти поверхнево володіє навчальним матеріалом, не може окреслити основні аспекти визначеної теми, виконав завдання викладача з суттєвими зауваженнями, на занятті не активний;

0 балів – здобувач вищої освіти на занятті не був присутнім, не виконав заняття, не представив його пізніше.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час виконання модульних контрольних робіт:

6 балів – надано змістовні, обґрунтовані відповіді на 90 % та більше запропонованих питань;

5 балів – надано змістовні, обґрунтовані відповіді на 70 – 89 % запропонованих питань, або надано відповіді на усі питання, але наявні окремі помилки;

4 бали – надано відповіді на 50 – 69 % запропонованих питань, але вони не розкривають суті питання, не наведено аргументацію своєї думки;

2 – 3 бали – надано правильні відповіді менше ніж на 50 % запропонованих питань, відсутня аргументація, є суттєві помилки;

0 – 1 бал – надано правильні відповіді менш ніж на 30 % запропонованих питань.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Критерії оцінювання презентації доповіді на семінарських заняттях:

8 – 9 балів – доповідь змістовна, відповідає темі завдання, якісно проілюстрована наочними матеріалами, свідчить про наявність власної думки здобувача вищої освіти, є логічною і повною;

6 – 7 балів – доповідь насичена інформацією, що відображає відповідні результати проведеного аналізу тематики доповіді, але деякі питання та аспекти завдання розкриті не повністю;

4 – 5 балів – доповідь побудована на фактах, що відображають відповідні результати проведеного аналізу тематики доповіді, мають місце незначні недоліки в оформленні презентації;

3 – 4 бали – доповідь переважно прочитана за текстом, здобувач вищої освіти не володіє окремими питаннями тематики доповіді, мають місце суттєві недоліки у виконанні та оформленні презентації;

0 – 2 бали – доповідь прочитана за текстом, презентація та доповідь не відображають зміст теми доповіді або взагалі відсутні, не відповідає вимогам щодо обсягу та оформлення.

Під час оцінювання індивідуального завдання викладач звертає увагу на розуміння здобувачем вищої освіти понятійного апарату, логічність та послідовність викладення матеріалу, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міждисциплінарні та внутрішньо дисциплінарні зв'язки, робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності проводиться на завершальному етапі з метою оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти, оцінки їх знань і навиків за обсягом, якістю, глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності у формі іспиту.

Додаткові запитання ставляться за тим матеріалом, який висвітлює або побічно торкається у своїй відповіді здобувач вищої освіти. Для уточнення оцінки знань не виключається можливість додаткових запитань за іншими розділами курсу.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час складання іспиту:

19 – 20 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повністю, логічно та послідовно розкрив питання білету, виявив вміння застосовувати існуючі методики, наводити приклади, самостійно аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал не допускаючи помилок. Під час відповіді продемонстровано вміння самостійно працювати з додатковою літературою.

16 – 18 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, однак під час надання відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, наявні несуттєві неточності та незначні помилки, які не впливають на загальну правильність відповіді.

10 – 15 балів – здобувач вищої освіти засвоїв тільки основний матеріал,

незнає окремих положень, допускає неточності у відповіді, не вміє достатньо чітко сформулювати окремі положення, порушує послідовність у викладанні матеріалу, має певні труднощі у поєднанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням.

5 – 9 балів – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, зміст визначених питань розкриває недостатньо, допускаючи при цьому суттєві неточності. Відповідь задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

1 – 4 бали – здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не вміє логічно та послідовно викласти основні положення і має значні труднощі у поєднанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням. Для отримання позитивної оцінки за іспит необхідне значне доопрацювання.

0 балів – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Перелік питань для підготовки до іспиту

1. Передумови виникнення оцінки впливу на довкілля
2. Мета та завдання ОВД
3. Документи, на яких ґрунтується виконання міжнародних зобов'язань України щодо оцінки впливу на довкілля
4. Основні суб'єкти процедури оцінки впливу на довкілля
5. Законодавча база України щодо ОВД
6. Основні терміни, які використовуються під час оцінки впливу на довкілля.
7. Суб'єкти процедури ОВД
8. Уповноважені органи влади, що приймають участь в процедурі оцінки впливу на довкілля
9. Правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля.
10. Принципи ОВД
11. Основні учасники оцінки впливу на довкілля
12. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля
13. Критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля
14. Єдиний реєстр з ОВД
15. Переваги подання вимоги про обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до Звіту з ОВД
16. Перша категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля
17. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО).
18. Рівні здійснення СЕО
19. Переваги СЕО
20. Скоупінг в процедурі оцінки впливу на довкілля.
21. Друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати

- значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля
22. Формати проведення СЕО
  23. Ключові чинники під час проведення СЕО
  24. Основні складові заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки
  25. Звіт про СЕО
  26. Основні етапи процедури ОВД
  27. Гласність в ОВД
  28. Переваги подання вимоги про обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до Звіту з ОВД
  29. Механізми забезпечення реальної доступності для громадськості усіх документів, що створюються у процедурі ОВД
  30. Залучення громадськості до процедури ОВД
  31. Роль та участь громадськості в процедурі ОВД
  32. Врахування пропозицій та зауважень громадськості в процедурі ОВД.
  33. Процедура ОВД в умовах воєнного часу.
  34. Повідомлення про плановану діяльність та його основна мета.
  35. Етапи співпраці у випадку залучення організації для складання звіту з ОВД
  36. Зміст та структура звіту з оцінки впливу на довкілля
  37. Загальні правила щодо відображення зауважень чи пропозицій, які були отримані від громадськості в процесі обговорення на стадії скоупінгу
  38. Оприлюднення висновку з ОВД та рішення про провадження планової діяльності.
  39. Завдання та основні засади щодо проведення післяпроектного моніторингу
  40. Основні складові висновку з оцінки впливу на довкілля.
  41. Участь України в оцінці транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави.
  42. Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля
  43. Зміст повідомлення про планову діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля
  44. Подання повідомлення про плановану діяльність
  45. Публікація повідомлення про плановану діяльність
  46. Зміст повідомлення про планову діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля
  47. Врахування пропозицій та зауважень громадськості у звіті з ОВД.
  48. Підстави для здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля
  49. Вивчення виправданих альтернатив планованої діяльності
  50. Види та кількість альтернатив планованої діяльності
  51. Наслідки нездійснення післяпроектного моніторингу
  52. Вимоги до експертів для проведення процедури ОВД.
  53. Висновок із оцінки впливу. Допустимість та недопустимість планованої діяльності.
  54. Програма післяпроектного моніторингу.
  55. Післяпроектний моніторинг в умовах війни.
  56. Оцінка впливу на клімат та мікроклімат в звіті ОВД
  57. Характеристика поточного (фонового) стану атмосферного повітря

58. Основні джерела даних для опису поточного стану атмосферного повітря
59. Опис і оцінка можливого впливу планованої діяльності на атмосферне повітря
60. Порядок наведення даних узагальнених результатів викидів від стаціонарних джерел
61. Комплекс організаційно-технічних заходів, спрямованих на зменшення зниження обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
62. Перелік нормативів відповідно до яких оцінюють якість води водних об'єктів на поточний і планований стани
63. Вимоги до деталізації необхідної території досліджень з урахуванням порядку розробки та затвердження гранично допустимих скидів речовин у водні об'єкти зі зворотними водами
64. Відомості про водотік, які необхідно зазначати у звіті з ОВД
65. Основні джерела відомостей про поверхневі водні об'єкти
66. Оцінка ймовірного впливу на поверхневі води
67. Обсяг досліджень підземних вод на поточний стан під час підготовки звіту з ОВД
68. Характеристика планованої діяльності, яка пов'язана з видами користування надрами
69. Оцінка впливу планованої діяльності на надра
70. Характеристика поточного стану земель та ґрунтів
71. Картографічні матеріали, що стосуються поточного стану земель
72. Оцінка забруднення земель і ґрунтів за хімічними речовинами
73. Показники шкідливості в залежності від шляхів міграції забруднюючих речовин в ґрунтах
74. Номенклатура показників санітарного стану ґрунтів
75. Оцінка впливу відходів на довкілля
76. Об'єкти, які рекомендується розглядати під час здійснення оцінки впливу на фауну, флору, біорізноманіття
77. Відомості про території та об'єкти природно-заповідного фонду та інші природоохоронні території, які зазначають у звіті з ОВД
78. Найбільш ймовірні наслідки впливу на біорізноманіття, ПЗФ
79. Основні показники оцінювання наслідків антропогенного впливу на рослинний покрив
80. Вплив на тваринний світ
81. Оцінка впливу на об'єкти культурної спадщини та інші матеріальні об'єкти
82. Інші матеріальні об'єкти, що можуть бути зачеплені планованою діяльністю
83. Оцінка впливу на соціально-економічні умови
84. Вплив на соціально-економічні умови
85. Оцінка впливів на техногенне середовище
86. Оцінка можливого впливу на довкілля, зумовленого технологією і речовинами, що використовуються
87. Принципи, які використовують під час проектування плану заходів щодо зменшення/недопущення/зниження впливу планованої діяльності на довкілля

88. Спеціальні заходи з охорони атмосферного повітря
89. Спеціальні заходи з охорони поверхневих вод
90. Спеціальні заходи з охорони земель та ґрунтів
91. Спеціальні заходи з охорони надр
92. Спеціальні заходи з охорони та збереження фауни, флори та біорізноманіття
93. Спеціальні заходи з управління відходами
94. Компенсаційні заходи
95. Інструменти для оцінки очікуваного значного негативного впливу діяльності на довкілля, зумовленого вразливістю проєкту до ризиків надзвичайних ситуацій

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Сумлінне дотримання розкладу занять за освітнім компонентом (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

2. Активна участь в обговоренні навчальних питань, змістовна підготовка до навчальних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

3. Під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з навчальною метою і з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача з освітнього компонента та вести власний облік цих балів.

5. Під час виконання індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 70 % оригінального тексту під час перевірки на плагіат, тези доповідей – не менше 90 %.

6. Здобувач вищої освіти допускається до складання підсумкового семестрового контролю, якщо він виконав усі види обов'язкових робіт, що передбачені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни в семестрі та набрав за них необхідну кількість балів для допуску до підсумкового семестрового контролю.

7. Здобувачеві вищої освіти, який не склав підсумкового семестрового контролю з окремих частин освітнього компоненту, декан факультету дозволяє повторне складання підсумкового контролю за освітнім компонентом за окремим графіком протягом двох тижнів від початку наступного семестру.

8. Додаткове складання іспиту допускається не більше двох разів: перший раз науково-педагогічному працівникові, що викладає освітній компонент, другий – комісії, яка створюється за поданням декана факультету розпорядженням проректора з навчальної та методичної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Освітньо-професійна програма «Екологічна безпека». Галузь знань 10 «природничі науки», спеціальність 101 «Екологія» <http://surl.li/nfeua>
2. ДСТУ ISO 14001-97. Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування. <http://surl.li/lqqqk>
3. ДСТУ ISO 14001:2004. Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування. К.: Держстандарт України. 2004. <http://surl.li/lqqrg>
4. ДСТУ ISO 14004:2004 Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення. К.: Держстандарт України. 2004. <http://surl.li/lqqrs>
5. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. навч. посіб. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2021. 152 с. <http://surl.li/lqqrx>
6. Development of the method for rapid detection of hazardous atmospheric pollution of cities with the help of recurrence measures. / B. Pospelov, E. Rybka, R. Meleshchenko, P. Borodych, S. Gornostal // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2019. Vol. 1, Issue 10 (97). P.29-35. doi.org/10.15587/1729-4061.2019.155027 URL: <http://surl.li/lguux>
7. Pospelov, B., Bezuhla, Y., Yashchenko, O., Khalmuradov, B., Petukhova, O., Gornostal, S., Kozar, Y., Tishechkina, K., Salamatina, O., Ihnatenko, Z. (2022). Revealing the features of the third order phase spectrum of the main dangerous parameters of the gas medium. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 6 (10 (120)), 63–70. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2022.268437> URL: <http://surl.li/letsy>
8. Iurchenko V., Brygada O., Melnikova O. Problems of advanced nitrogen removal from municipal wastewaters in Kharkov (Ukraine). Monografie: WATER SUPPLY AND WASTEWATER DISPOSAL. Lublin: Politechnika Lubelska, 2022. P. 44-56. <http://surl.li/lqqqtq>
9. Рибалова О.В., Артем'єв С.Р., Бригада О.В., Ільїнський О. В., Бондаренко О.О. Оцінка екологічного стану річок в межах Кіровоградської області / «The scientific heritage», Budapest, Hungary. №88, 2022. С. 31-35. <http://surl.li/lqqqf>
10. Рибалова О.В., Бригада О.В., Росколотько А.В. Оцінка ризику для здоров'я населення при вживанні питної води з джерел м. Харкова. Науковий вісник будівництва. Харків: ХНУБА, ХОТВ АБУ. 2017. Вип. 4 (90). С. 164-171. <http://surl.li/lqqqt>
11. Рибалова О.В., Бригада О.В., Сарапіна М.В., Шароватова О.П. Ризикорієнтована ідентифікація джерел забруднення ґрунтів важкими металами. The 7th International scientific and practical conference “Perspectives of world science and education” (March 25-27, 2020) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. P. 556-564. <http://surl.li/lqqva>
12. Андрусевич А. Конвенція Еспо: транскордонна оцінка впливу на навколишнє середовище: Практичний посібник для громадян та НУО.

Європейське Екологічне Бюро: © Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2010. 29 с. <http://surl.li/lqqsd>

13. Оцінка впливу на довкілля та участь громадськості: аналітичний порівняльний огляд європейського й українського законодавства та рекомендації щодо впровадження європейських стандартів в Україні. Львів: ЕПЛ, 2013. 96 с. <http://surl.li/lqqsp>

14. Семерня О. М. Оцінка впливу на довкілля: практикум: навчальний посібник для бакалаврів напряму підготовки 101 Екологія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 112 с. URL:<http://surl.li/lpszf>

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» <http://surl.li/hktaz>
2. Закон України про стратегічну екологічну оцінку. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
3. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля. URL: <http://eia.menr.gov.ua/>

Розробник:

доцент кафедри охорони праці
та техногенно-екологічної безпеки,
к.т.н., доцент

Стелла ГОРНОСТАЛЬ